

บทที่ 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นบุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะแต่ไม่มีความพิการทางสมองและอยู่ในศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีความสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 คน จากกลุ่มประชากรจำนวน 90 คน โดยพิจารณาจากคะแนนสัมพันธภาพที่ได้จากแบบวัดไฟโร-บี ตามหลักการแบ่งกลุ่มระดับคะแนนของไรอัน (Ryan, 1970 cited by Pfeiffer, 1979) โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. คัดเลือกผู้ที่มีคะแนนสัมพันธภาพอยู่ในระดับต่ำทั้ง 3 ด้าน คือด้านการมีส่วนร่วม มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-4 คะแนน ด้านการควบคุมมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-4 คะแนน และด้านการผูกพันมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-4 คะแนน และมีความสมัครใจเข้ารับการทดลอง ได้จำนวน 22 คน คัดเลือก ให้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 20 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sample)

2. จากข้อ 1. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน คือกลุ่มควบคุม 10 คน และกลุ่มทดลอง 10 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) แต่ในระยะทดลอง สมาชิกในกลุ่มทดลองติดขัดเรื่องเวลาในการเข้ากลุ่ม ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มทดลองจึงเหลือ 8 คน เป็นชาย 6 คน เป็นหญิง 2 คน ในกลุ่มควบคุม 10 คน เป็นชาย 8 คน หญิง 2 คน ทั้งสองกลุ่มดังกล่าวมีอายุระหว่าง 15-30 ปี มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลคือ แบบวัด FIRO-B (The Fundamental Interpersonal Relations Orientation - Behavior) สร้างโดยวิลเลียม ชูลท์

(William Schutz) เพื่อใช้ในการประเมินพฤติกรรมความต้องการมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1. การมีส่วนร่วม (Inclusion-I)
2. การควบคุม (Control-C)
3. การผูกพัน (Affection-A)

ความต้องการทั้ง 3 ด้านดังกล่าวประกอบด้วย การประเมินพฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ลักษณะ คือ

1. พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อผู้อื่น (Expressed Behavior-E) หมายถึง ระดับของพฤติกรรมที่ตนเองปรารถนาจะแสดงออกต่อผู้อื่น
2. พฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกตนเอง (Wanted Behavior-W) หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ปรารถนาให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตน

แบบวัดนี้ ประกอบด้วยข้อประเมินพฤติกรรมสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล 6 ลักษณะ ในแต่ละลักษณะ ประกอบด้วยข้อกระทง 9 ข้อ รวมเป็นข้อกระทง 54 ข้อ การเรียงลำดับข้อกระทงไม่ได้เรียงตามลำดับพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าว แต่ได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน แต่ละตอนจะมีข้อกระทงไม่เท่ากัน แต่ละกระทงมีตัวเลือกให้ผู้ตอบแบบวัดเลือกพิจารณาว่า ตนมีระดับความถี่ของพฤติกรรมนั้น ๆ มากน้อยแค่ไหนแยก ตามด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วม (Inclusion-I) ประกอบด้วยคะแนนรวม ทั้ง 2 ลักษณะ ซึ่งมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-18 คะแนน และในแต่ละลักษณะมีข้อกระทง ดังนี้
 - 1.1 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่แสดงออกต่อผู้อื่น (Expressed inclusion behavior-EI) ได้แก่ ข้อกระทงที่ 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15 และ 16
 - 1.2 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตน (Wanted inclusion behavior-WI) ได้แก่ ข้อกระทงที่ 28, 31, 34, 37, 39, 42, 45, 48 และ 51
2. ด้านการควบคุม (Control-C) ประกอบด้วยคะแนนรวมทั้ง 2 ลักษณะ ซึ่งมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-18 คะแนน และในแต่ละลักษณะมีข้อกระทง ดังนี้
 - 2.1 พฤติกรรมการควบคุมที่แสดงออกต่อผู้อื่น (Expressed control behavior-EC) ได้แก่ ข้อกระทงที่ 30, 33, 36, 41, 44, 47, 50, 53 และ 54
 - 2.2 พฤติกรรมการควบคุมที่ต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตน (Wanted

control behavior-WC) ได้แก่ ข้อกระทงที่ 2, 6, 10, 14, 18, 20, 22 และ 26

3. ด้านการผูกพัน (Affection-A) ประกอบด้วยคะแนนรวมทั้ง 2 ลักษณะ ซึ่งมีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-18 คะแนน ซึ่งในแต่ละลักษณะมีข้อกระทง ดังนี้

3.1 พฤติกรรมการผูกพันที่แสดงต่อผู้อื่น (Expressed affection behavior-EA) ได้แก่ ข้อกระทงที่ 4, 8, 12, 17, 19, 21, 23, 25 และ 27

3.2 พฤติกรรมการผูกพันที่ต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตน (Wanted affection behavior-WA) ได้แก่ ข้อกระทงที่ 29, 32, 35, 38, 40, 43, 46, 49 และ 52

ลักษณะของแบบวัดเมื่อแยกตามเนื้อหาข้อกระทงแยกได้ 2 ส่วน คือ

1. เนื้อหาข้อกระทงที่มีคำถามเกี่ยวกับจำนวนคน และมีข้อตัวเลือกตอบเป็นระดับความถี่ของจำนวนคน ดังนี้

1. หมายถึง คนเกือบทุกคน
2. หมายถึง คนส่วนมาก
3. หมายถึง คนส่วนน้อย
4. หมายถึง คนบางคน
5. หมายถึง คนเพียง 1-2 คน
6. หมายถึง ไม่มีคนเลย

ในเนื้อหาข้อกระทงส่วนนี้ เริ่มตั้งแต่ข้อกระทงที่ 17 ถึงข้อกระทงที่ 40

2. เนื้อหาข้อกระทงที่มีคำถามเกี่ยวกับความถี่ของการปฏิบัติ และมีข้อตัวเลือกตอบ ดังนี้

1. หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย
2. หมายถึง ปฏิบัติบ่อย ๆ
3. หมายถึง ปฏิบัติบ้างเป็นครั้งคราว
4. หมายถึง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง
5. หมายถึง แทบจะไม่ได้ปฏิบัติเลย

ในเนื้อหาข้อกระทงส่วนนี้ เริ่มตั้งแต่ข้อกระทงที่ 1 ถึงข้อกระทงที่ 16 และข้อกระทงที่ 41 ถึงข้อกระทงที่ 54

เกณฑ์การให้คะแนน ให้คะแนนโดยยึดเกณฑ์ตามคู่มือของแบบวัด ไฟโร-บี ของ ชูลท์ (Schutz) ซึ่งกำหนดคำตอบของคำถามไว้ว่าให้ 1 คะแนน เมื่อเลือกคำตอบที่ตรงกับเฉลย แต่ถ้าตอบไม่ตรงกับเฉลยจะได้ 0 คะแนน ลักษณะสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 18 คะแนน ซึ่งมีทั้งหมด 3 ด้าน ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น (แบบวัด ไฟโร-บี และแบบเฉลยได้แสดงไว้ในภาคผนวก ก)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวมคะแนนทั้ง 2 ลักษณะในแต่ละด้าน และแบ่งระดับคะแนนในแต่ละด้าน โดยอาศัยเกณฑ์การแบ่งของไรอัน (Ryan) ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Inclusion-I) มีคะแนนรวมอยู่ระหว่าง 0-18 คะแนน โดยแบ่งระดับคะแนนดังนี้

คะแนนระดับต่ำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-4 คะแนน

คะแนนระดับกลาง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 5-12 คะแนน

คะแนนระดับสูง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 13-18 คะแนน

2. การควบคุม (Control-C) มีคะแนนอยู่รวมระหว่าง 0-18 คะแนน โดยแบ่งระดับคะแนนดังนี้

คะแนนระดับต่ำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-4 คะแนน

คะแนนระดับกลาง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 5-12 คะแนน

คะแนนระดับสูง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 13-18 คะแนน

3. การผูกพัน (Affection-A) มีคะแนนอยู่รวมระหว่าง 0-18 คะแนน โดยแบ่งระดับคะแนนดังนี้

คะแนนระดับต่ำ มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-4 คะแนน

คะแนนระดับกลาง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 5-12 คะแนน

คะแนนระดับสูง มีคะแนนอยู่ระหว่าง 13-18 คะแนน

หลักการแบ่งระดับคะแนน ไรอัน (Ryan, 1970 cited by Pfeiffer, 1979)

ไรอัน (Ryan) ได้อธิบายและอภิปรายจากแบบวัด ไฟโร-บี โดยแบ่งระดับคะแนนสัมพันธภาพ ทั้ง 3 ระดับดังนี้คือ

1. คะแนนระดับต่ำ คือ คะแนนในแต่ละลักษณะ EI, WI, EC, WC, EA, และ WA มีคะแนนอยู่ระหว่าง 0-2 คะแนน

2. คะแนนระดับกลาง คือ คะแนนในแต่ละลักษณะ EI, WI, EC, WC, EA, และ

WA มีคะแนนอยู่ระหว่าง 3-6 คะแนน

3. คะแนนระดับสูง คือ คะแนนในแต่ละลักษณะ EI, WI, EC, WC, EA, และ

WA มีคะแนนอยู่ระหว่าง 7-9 คะแนน

ไรอัน (Ryan, 1970 cited by Pfeiffer, 1979) ได้อภิปรายระดับคะแนนในแต่ละระดับทั้ง 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม การควบคุม และการผูกพัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม

1.1 คะแนนด้านการมีส่วนร่วมระดับต่ำ บุคคลที่ได้คะแนนการมีส่วนร่วมต่ำ หมายถึง บุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อย หรือไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเลย และไม่ต้องการให้บุคคลอื่นมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

1.2 คะแนนด้านการมีส่วนร่วมระดับกลาง บุคคลที่ได้คะแนนการมีส่วนร่วมระดับกลาง หมายถึง บุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยมีสัมพันธ์ภาพที่ราบรื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างไม่วิตกกังวล

1.3 คะแนนด้านการมีส่วนร่วมระดับสูง บุคคลที่ได้คะแนนการมีส่วนร่วมระดับสูง หมายถึง บุคคลที่ให้ความสนใจให้ความสำคัญกับตนเองและผู้อื่นอย่างมาก

2. การควบคุม

2.1 คะแนนด้านการควบคุมระดับต่ำ บุคคลที่ได้คะแนนการควบคุมระดับต่ำ หมายถึง บุคคลที่มีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ

2.2 คะแนนด้านการควบคุมระดับกลาง บุคคลที่ได้คะแนนการควบคุมระดับกลาง หมายถึง บุคคลที่เต็มใจที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและผู้อื่น

2.3 คะแนนด้านการควบคุมระดับสูง บุคคลที่ได้คะแนนการควบคุมระดับสูง หมายถึง บุคคลที่มีความคาดหวังที่จะมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและผู้อื่นเป็นอย่างมาก

3. การผูกพัน

3.1 คะแนนด้านการผูกพันระดับต่ำ บุคคลที่ได้คะแนนการผูกพันระดับต่ำ หมายถึง บุคคลที่หลีกเลี่ยงการมีสัมพันธ์ภาพใกล้ชิดกับผู้อื่น

3.2 คะแนนด้านการผูกพันระดับกลาง บุคคลที่ได้คะแนนการผูกพันระดับกลาง หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการแสดงออกถึงความรักความผูกพันซึ่งกันและกัน

3.3 คະแนนด้านการผูกพันระดับสูง (13-18 คະแนน) บุคคลที่ได้คະแนนการผูกพันระดับสูง หมายถึง บุคคลที่ชอบและค้นหาสัมพันธ์สภาพระหว่างบุคคลอย่างใกล้ชิดเป็นประจำ

คุณภาพของแบบวัด

แบบวัด ไฟโร-บี (FIRO-B) นี้ ชุสท์ (Schutz) ได้ศึกษา เกี่ยวกับค่าความเที่ยงและความตรงไว้ดังนี้

1. ความเที่ยง (Reliability)

1.1 ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน (Coefficient of Internal Consistency) ชุสท์ (Schutz, 1967) ได้หาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายในของแบบวัด ไฟโร-บี โดยวิธีแบ่งครึ่ง (split-half method) กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 1534 คน ผลการคำนวณได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ = .94 แบ่งออกเป็นแต่ละลักษณะ ดังนี้ EI = .94, WI = .94, EC = .93, WC = .94, EA = .94 และ WA = .94 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ที่ได้จากการคำนวณในครั้งนี แสดงให้เห็นว่า แบบวัดไฟโร-บี มีความเที่ยงสูง ซึ่งต่อมา เฮล์มสแตดเตอร์ (Helmstadter, 1964 cited by Gluck, 1983) ได้หาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน (Coefficient of Internal Consistency) ของแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) โดยใช้วิธีคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) สูตร KR - 20 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา วิชากฎหมาย จำนวน 380 คน ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายในทั้งฉบับโดยเฉลี่ย คือ .71 แบ่งออกเป็นแต่ละลักษณะดังนี้ EI = .65, WI = .91, EC = .81, WC = .68, EA = .70 และ WA = .52 นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาค่าความเที่ยงของแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) ฉบับแปลเป็นภาษาไทย ดังนี้

พินธา มุสิก (2523) คำนวณค่าความเที่ยงของแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) ทั้งฉบับโดยวิธีแบ่งครึ่ง (split-half method) จากกลุ่มตัวอย่างศึกษานิเทศก์จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยง .76

วันเต็ม มณีโกคา (2525) ได้คำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) ทั้งฉบับโดยนำแบบวัดไปทดสอบกับครูผู้สอน อำเภอสระแก้ว จังหวัดปราจีนบุรีจำนวน 100 คน และคำนวณค่าความเที่ยงโดยวิธีแบ่งครึ่ง (split-half method) ได้ค่าความเที่ยง .75

การณี วณิชกุล (2534) ได้คำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) โดยวิธีการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีของ คูเคอร์ ริชาร์ดสัน

สูตร KR - 20 ได้ค่าคะแนนรวมทั้งฉบับ = .85 และแยกแต่ละด้านได้ ดังนี้ EI = .36, WI = .84, EC = .61, WC = .72, EA = .78, และ WA = .77

1.2 ค่าสัมประสิทธิ์ของความคงที่ (Coefficient of Stability) หมายถึง ค่าสหสัมพันธ์ที่ได้จากการใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับทดสอบกลุ่มตัวอย่างเดิมสองครั้ง โดยเว้นระยะเวลาห่างกัน สำหรับแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) ชุสท์ (Schutz, 1967) ได้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยฮาวาร์ด จำนวน 112 คน โดยทดสอบ 2 ครั้ง มีระยะห่าง 1 เดือน แต่ละด้าน EA และ WA ทดสอบห่างกันเพียง 1 อาทิตย์ จากการคำนวณได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความคงที่เฉลี่ย 6 ด้าน = .80 และแยกแต่ละด้านได้ดังนี้ ด้าน EI = .82, WI = .75, EC = .74, WC = .71, EA = .73 และ WA = .80 ค่าสัมประสิทธิ์ของความคงที่ ที่ได้จากการคำนวณในครั้งนี้อาจแสดงให้เห็นว่า แบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) มีความเที่ยงสูง

1.3 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างด้าน (Intercorrelation of Scales) ในแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) ชุสท์ (Schutz, 1967) หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างด้านโดยทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาจำนวน 108 คน จากการทดสอบพบว่า การแสดงออกต่อผู้อื่น และการต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตนเอง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การแสดงออกต่อผู้อื่น และการต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตนเอง ในด้านการมีส่วนร่วมและการผูกพัน มีค่าสหสัมพันธ์ ค่อนข้างสูง

ตารางที่ 1 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างด้านจากการคำนวณของชุสท์ (Schutz)

(N = 108)						
	E'	W'	E ^c	W ^c	E [^]	W [^]
E'		.62	.15	.12	.46	.31
W'			.10	.13	.49	.48
E ^c				.25	.17	.00
W ^c					-.02	-.70
E [^]						.70
W [^]						

(ที่มา : Schutz, w.c. FIRO A Three - Dimemsional Behavior. New York: Rinehart and Co., 1958 : 80)

2. ความตรง (Validity)

2.1 ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เป็นความตรงกันของเนื้อหาที่ศึกษา สำหรับแบบวัดไฟโร - บี ซึ่งสร้างข้อกระทางตามมาตรวัดทัศนคติกัตต์แมน สเกล (Guttman-Scale) ซึ่งลักษณะข้อกระทางเป็นสเกลแบบสะสม คือมีข้อกระทางที่มีระดับความเข้มเรียงกันเป็นชุด และข้อกระทางในแต่ละข้อ จึงประเมินได้ในมิติเดียวกัน ดังนั้นแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) จึงมีความตรงตามเนื้อหา (Schutz, 1958)

2.2 ความตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) ได้มีการนำแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) ไปทดสอบอย่างกว้างขวาง โดยนำไปทดสอบเปรียบเทียบพฤติกรรมสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล กับกลุ่มที่ทราบทัศนคติอยู่แล้ว ในกลุ่มตัวอย่างอาชีพต่าง ๆ เช่น พนักงานขาย นักศึกษา พยาบาล นักบริหาร สถาปนิก และนักจิตวิทยา

การพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) ที่ นิรนาท แสนสา และนิรุทธ์ วัฒนภาส ได้แปลไว้ดังนี้คือ

1. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณราย ทรัพย์ประภา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกษมศักดิ์ ภูมิศรีแก้ว และ ดร.จิน แบรี ตรวจสอบการแปลเป็นภาษาไทย หลังจากนั้น ผู้วิจัยจึงรวบรวมและแก้ไขให้เหมาะสม

2. นำแบบวัดไฟโร-บี (FIRO-B) ไปทดลองกับบุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะที่ศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 45 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงโดยวิธีการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน ใช้วิธีการของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน สูตร KR - 20 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน แยกแต่ละด้านได้ ดังนี้ EI = .67 WI = .81, EC = .68, WC = .49, EA = .62 และ WA = .70 จากค่าความเที่ยงที่ผู้วิจัยคำนวณได้นั้น มีค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายในค่อนข้างสูง

แสดงการเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายในของเฮล์มสเทดเตอร์
(Helmstadter) กับของผู้วิจัย

ด้าน	KR - 20 เฮล์มสเทดเตอร์	KR - 20 ผู้วิจัย
การมีส่วนร่วมที่แสดงออกต่อผู้อื่น (Expressed Inclusion)	.65	.67
การมีส่วนร่วมที่ต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตน (Wanted Inclusion)	.91	.81
การควบคุมที่แสดงออกต่อผู้อื่น (Expressed Control)	.81	.68
การควบคุมที่ต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตน (Wanted Control)	.68	.49
การผูกพันที่แสดงออกต่อผู้อื่น (Expressed Affection)	.70	.62
การผูกพันที่ต้องการให้ผู้อื่นแสดงออกต่อตนเอง (Wanted Affection)	.52	.70
ค่าเฉลี่ย	.71	.66

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะก่อนทดลอง

1.1 นำแบบวัดที่ปรับปรุงและตัดแปลงแล้ว ไปทดสอบกับบุคคลที่สุ่มเลือกหน้าที่
ของอวัยวะที่ศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 45 คน โดยผู้วิจัยอ่านข้อกระถง

ที่จะขอให้บุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะทำแบบวัดพร้อม ๆ กันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 9 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้ มาคำนวณค่าความเที่ยง การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายใน โดยใช้วิธีการของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน สูตร KR-20

1.2 นำแบบวัดไฟโร-บี ไปทดสอบกับบุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะ ที่ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 90 คน โดยวิธีการเดียวกับ ข้อ 1.1 แต่ทำพร้อม ๆ กัน เป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน

1.3 คัดเลือกบุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะที่มีคะแนนด้านการมีส่วนร่วม ด้านการควบคุม และด้านการผูกพัน อยู่ระหว่าง 0 - 4 คะแนน จากนั้นนำรายชื่อบุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะทั้งหมด 22 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมการทดลอง จัดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 20 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างง่ายมา (simple random sampling) และแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ผู้วิจัยได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ลักษณะการดำเนินกลุ่ม วัน เวลา สถานที่ในการเข้ากลุ่ม และประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกลุ่ม แก่ผู้เข้าร่วมกลุ่มทดลองทั้ง 10 คน

2. ระยะทดลอง

2.1 กลุ่มควบคุม คือ บุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะ ที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม

2.2 กลุ่มทดลอง คือ บุคคลที่สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะที่เข้าร่วมการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม ณ ห้องประชุมของศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการพระประแดง เวลา 18.00-20.00 น. ทุกวันจันทร์และพฤหัสบดี จำนวน 8 วัน ในระหว่าง วันที่ 29 พฤศจิกายน 2536 ถึง วันที่ 23 ธันวาคม 2536 โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มตลอดการทดลอง กลุ่มทดลองในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 8 คน ซึ่งในครั้งแรกมีสมาชิกอาสาสมัคร จำนวน 10 คน แต่มีสมาชิกลาออกจากการฝึกอาชีพ 1 คน และลากลับบ้านเพื่อไปร่วมงานศพของน้องชาย 1 คน ดังนั้นสมาชิกที่สามารถเข้าร่วมกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องจึงมีอยู่ 8 คน

ผู้วิจัยได้จัดรูปแบบการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม โดยอาศัยแนวคิดของทรอตเซอร์ (Trotzer) ที่กล่าวถึงการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม เพื่อพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เขาจะมีการพัฒนาสัมพันธภาพด้วยการเปิดเผยตนเอง (disclosure) และการได้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) อันจะทำให้เขารู้จักตนเอง รับรู้ปฏิกริยาหรือการตอบสนองที่ตนเองมีต่อผู้อื่นหรือผู้อื่นมีต่อตนเอง และปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี หรืออธิบาย

ตามกรอบของหน้าต่างโจฮารี (Johari Window) คือมีการขยายช่องของการเปิดเผย (open) ซึ่งเป็นบริเวณที่บุคคลรับรู้ตนเองตรงกับผู้อื่น ซึ่งทรอตเซอร์ (Trotzer) ถือว่าเป็นการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (interpersonal) นอกจากนี้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่เป็นไปเพื่อพัฒนาสัมพันธภาพยังอาศัยการพัฒนาภายในบุคคล (intrapersonal) เมื่อบุคคลมีการตอบสนองความต้องการพื้นฐานตามโมเดลของมาสโลว์ (Maslow) เขาจะพัฒนาการรับรู้ตนเองเป็นบุคคลที่มีภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเองที่ดี เห็นคุณค่าของตนเอง มีการรับรู้ตนเอง และสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง หรือมีการพัฒนาไปสู่ภาวะสัจจการแห่งตน (self-actualization) อันจะส่งผลทำให้เขามีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นด้วย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยจัดการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามรูปแบบทรอตเซอร์ (Trotzer) ซึ่งมีรูปแบบให้สมาชิกกลุ่มมีการเรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงผ่านแบบฝึกหัด หรือกิจกรรม ที่ดำเนินไปตามขั้นตอนของกระบวนการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม 5 ขั้น คือ ขั้นความมั่นคงปลอดภัย ขั้นยอมรับ ขั้นความรับผิดชอบ ขั้นแก้ไขเปลี่ยนแปลง และขั้นยุติ เพื่อให้สมาชิกที่เป็นผู้สูญเสียหน้าที่ของอวัยวะ สามารถแก้ไขความขัดแย้งในใจที่เกิดจากการขาดการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ผู้วิจัยจัดการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม โดยใช้เวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ 2 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 18.00 - 20.00 น. รวม 8 ครั้ง ทั้งหมด 16 ชั่วโมง โดยมีรายละเอียดของรูปแบบการดำเนินกลุ่มดังนี้

ครั้งที่ วัน เดือน ปี	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
ครั้งที่ 1 29 พย. 2536 18.00-20.00 น	การนำเข้าสู่การปรึกษา เชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม	1. เพื่อให้สมาชิกเข้าใจ วัตถุประสงค์ของการ เข้าร่วมกลุ่มและทราบ ถึงเงื่อนไขของการเข้า ร่วมกลุ่ม	1. ผู้นำกลุ่มแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของ การเข้าร่วมกลุ่มระยะ เวลา วิธีการปฏิบัติตน ขณะอยู่ในกลุ่มและ จรรยาบรรณของผู้

ครั้งที่ วัน เดือน ปี	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		2. เพื่อให้สมาชิกเกิดความรู้สึกคุ้นเคยกันระหว่างสมาชิกด้วย	นำกลุ่ม ฉันคือใคร (Who am I) และให้สมาชิกแสดงความรู้สึกที่ได้จากการทำกิจกรรม "ฉันคือใคร"
ครั้งที่ 2 2 ธค. 2536 18.00-20.00 น	สร้างความคุ้นเคยและพัฒนาความไว้วางใจ	1. เพื่อให้สมาชิกทบทวนสิ่งที่พูดในครั้งที่ 1 2. เพื่อให้สมาชิกสำรวจความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับความไว้วางใจต่อกลุ่ม 3. เพื่อให้สมาชิกเรียนรู้ที่จะไว้วางใจต่อกลุ่ม	1. ผู้นำกลุ่มสรุปทบทวนสิ่งที่สมาชิกพูดในครั้งที่ 1 2. ผู้นำกลุ่มชี้แจงกิจกรรมความลับสามประการ (Three Secrets) และให้สมาชิกร่วมเปิดเผยถึงความคิด ความรู้สึกที่ไม่ต้องการเปิดเผยความลับของตน 3. ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวย (facilitate) ให้สมาชิกเปิดเผยความรู้สึกและประสบการณ์ที่แสดงถึงความไว้วางใจต่อผู้อื่น

ครั้งที่ วัน เดือน ปี	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
ครั้งที่ 3 5.ธ.ค.2536 18.00-20.00 น	พัฒนาสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล พัฒนาสัมพันธภาพระหว่าง บุคคล	1. เพื่อให้สมาชิก สัมผัสตัวเองและกล้า ที่จะเปิดเผยต่อผู้อื่น 2. เพื่อให้สมาชิกเข้าใจ ตนเอง และยอมรับ ตนเอง 3. เพื่อให้สมาชิกได้ แสดงถึงการช่วยเหลือ และค้นหาแนวทางใน การแก้ปัญหา	1. ผู้นำกลุ่มชี้แจงกิจกรรม สัญลักษณ์ของฉัน (A Symbol of I) และเชิญชวนให้สมาชิก เปิดเผยตนเองต่อ สมาชิกคนอื่น 2. ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้ สมาชิกสำรวจ และ เปิดเผยความรู้สึกที่ ซัดแย้งในเรื่องของ สัมพันธภาพกับคนอื่น ด้วยการใช้ทักษะ สะท้อนความรู้สึก การ ทวนซ้ำทำให้กระจ่าง และการสรุป 3. ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้ มีการมีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลือค้นหาแนว- ทางในการแก้ปัญหา โดยให้สมาชิกได้มีการ ให้ข้อมูลย้อนกลับทำให้ เกิดการยอมรับ และ ค้นพบวิธีการแก้ปัญหา

ครั้งที่ วัน เดือน ปี	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
ครั้งที่ 4 9 ธ.ค. 2536 18.00-20.00 น. ครั้งที่ 5 13 ธ.ค. 2536 18.00-20.00 น.	พัฒนาสัมพันธภาพ ระหว่างบุคคล	1. เพื่อให้สมาชิก สืบสวนตนเองในเรื่อง ความสัมพันธ์ของ ตนเองกับผู้อื่น 2. เพื่อให้สมาชิก สืบสวนความรู้สึกของ ตนที่ขัดแย้งต่อความ ต้องการมีสัมพันธภาพ กับผู้อื่น 3. เพื่อช่วยให้สมาชิกมี โอกาสแสดงความ ช่วยเหลือและค้นพบ แนวทางในการปัญหา	การประชุมกลุ่มดำเนินการ เช่นเดียวกับครั้งที่ 3 1. ผู้นำกลุ่มชี้แจงกิจกรรม ถนนชีวิต (Road of Life) ให้สมาชิก เปิดเผยความคิด และ ความรู้สึกของตนเกี่ยว กับผู้อื่น 2. ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้ สมาชิกสำรวจ ความ รู้สึกขัดแย้งคงเป็น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ ภาพกับผู้อื่นและยอมรับ ว่าเป็นปัญหาที่ตนเอง จะต้องแก้ไขด้วย ตนเอง 3. ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้ สมาชิกมีโอกาส แสดง ความช่วยเหลือค้นหา แนวทางในการแก้ปัญหา ขัดแย้งในจิตใจ อันจะ นำไปสู่การมีสัมพันธภาพ ที่ดี

ครั้งที่ วัน เดือน ปี	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
ครั้งที่ 6 16 ธ.ค. 36 18.00-20.00 น			การประชุมกลุ่มคำ เน้น เช่นเดียวกับครั้งที่ 5
ครั้งที่ 7 20 ธ.ค. 2536 18.00-20.00 น	พัฒนาสัมพันธ์ภาพ ระหว่างบุคคล	1. เพื่อให้สมาชิกตระหนัก ถึงคุณค่าของตนเองและ และสมาชิกคนอื่น 2. เพื่อให้สมาชิกมี ความมั่นใจที่จะรับ ผิดชอบต่อพฤติกรรมของ ตนเองที่ต้องการ เปลี่ยนแปลง	1. ผู้นำกลุ่มชี้แจงกิจกรรม ระดับกำลัง (Strength Life) และให้สมาชิก ปฏิบัติกิจกรรม 2. ผู้นำกลุ่มเอื้ออำนวยให้ สมาชิกตระหนักถึง คุณค่าในตนเอง และ ตระหนักถึงความรับผิดชอบ ต่อพฤติกรรมของ ตนเองที่ต้องการ เปลี่ยนแปลง
ครั้งที่ 8 23 ธ.ค. 36 18.00-20.00 น	สิ้นสกลุ่ม	เพื่อให้สมาชิกมีกำลังใจ และมีความปรารถนาดีต่อ กัน	1. ผู้นำกลุ่มชี้แจง กิจกรรม กล่องแห่ง ความหวัง (Hope Chest) และให้ สมาชิกปฏิบัติกิจกรรม นี้

(รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม อยู่ในภาคผนวก ค)

2.4 เมื่อสิ้นสุดการดำเนินกลุ่ม ผู้วิจัยได้ให้สมาชิกทำแบบประเมินความรู้สึกที่สมาชิกมีต่อผู้นำกลุ่ม และทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดไฟโร-บี ไว้เป็นการทดสอบครั้งหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลด้านการมีส่วนร่วมด้านการควบคุม และด้านการผูกพัน ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ครั้งทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้ค่าที (t-test)
2. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทุกด้านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ครั้งทดสอบหลังการทดลองโดยใช้ค่าที (t-test)
3. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทุกด้านใน ของกลุ่มทดลองครั้งก่อน และหลังการทดลองโดยใช้ค่าที (t-test)

ศูนย์วิทยพัชร์พยาบาล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย